

Artikelen in media

22 november 2021:

- Voorburgs Dagblad: <https://voorburgsdagblad.nl/Lokaal/onderwijshuisvesting-op-orde-maar-financile-risicos->
- Rijswijks Dagblad: <https://rijswijksdagblad.nl/lokaal/onderwijshuisvesting-op-orde-maar-financile-risicos->
- Lokaal nieuws: <https://lokaalonline nieuws.nl/2021/11/22/onderwijshuisvesting-momenteel-op-orde-maar-financiele-risicos-voorzien-voor-de-toekomst/>

- Leidsch Dagblad: https://www.leidschdagblad.nl/cnt/dmf20211122_37321266:

Huisvesting scholen financieel risico voor optimistisch Voorschoten

De Fortgensschool is de eerste school in Voorschoten die in aanmerking komt voor nieuwbouw. © Foto Cyclomedia Ruud Sep

VOORSCHOTEN

Nieuwe schoolgebouwen hoeven maar de helft te kosten van het bedrag dat daar normaal voor staat en de kosten van tijdelijke huisvesting, planvoorbereiding en verhuizing hoeven niet te worden opgenomen in de investeringsramingen voor de komende jaren.

Dat zijn de uitgangspunten op basis waarvan de gemeente Voorschoten haar investeringen in schoolgebouwen voor de komende jaren heeft begroot. Onderzoekers die de cijfers tegen het licht hebben gehouden, spreken van 'onrealistische uitgangspunten' en 'aanzienlijke risico'.

In opdracht van de Rekenkamercommissie voor Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg heeft het Economisch Instituut voor de Bouw de toekomstige investeringen in schoolgebouwen door de vier gemeenten onder de loep genomen. De onderzoekers constateren dat alle vier de gemeenten onvoldoende rekening houden met stijgende bouwkosten, maar dat Voorschoten het op dat vlak wel erg bont maakt.

De kosten van nieuwe scholen zijn de afgelopen jaren geëxplodeerd. In 2019 verhoogde de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de normbedragen voor nieuwe schoolgebouwen in één klap met 40 procent en de kosten zijn sindsdien alleen nog maar sneller gestegen.

Dat komt niet alleen door het tekort aan materiaal en personeel waar de hele bouwsector mee kampt, maar ook door strengere normen waaraan nieuwe schoolgebouwen moeten voldoen op het gebied van binnenklimaat en energiegebruik.

Tot 2025 hebben Wassenaar, Voorschoten en Oegstgeest alle drie drie nieuwbouwprojecten of grote renovaties in de planning staan. Oegstgeest houdt rekening met een investering van 37 miljoen, waarvan meer dan de helft nodig is voor de nieuwe Leo Kannerschool, Wassenaar heeft 11 miljoen apart gezet en Voorschoten 2 miljoen.

In Voorschoten staat de Fortgensschool in de boeken voor nieuwbouw in 2023. Voorschoten raamde de kosten op 3,3 miljoen euro en had er 1,5 miljoen euro voor opzij gezet. Tijdens de begrotingsvergadering van 11 november stelde de gemeenteraad nog eens 1,5 miljoen euro voor de nieuwbouw beschikbaar.

Verstandig

Opvallend vinden de onderzoekers dat zowel Wassenaar als Voorschoten geen rekening houden met bijkomende kosten terwijl de andere twee onderzochte gemeenten hiervoor het geschatte investeringsbedrag met rond de 20 procent verhogen. Wassenaar krijgt verder het advies om bij de ramingen rekening te houden met extra kosten door de monumentale status van schoolgebouwen - iets wat juist in Wassenaar relatief vaak voorkomt.

De brute halvering van de normbedragen door de gemeente Voorschoten wordt keurig netjes ontraden. Volgens de onderzoekers 'lijkt het ook verstandig om niet te rekenen op kostenreducties door mogelijke innovaties zoals door prefabricage'.

Alle vier de gemeenten beschikken overigens over een keurige langetermijnplanning voor investeringen in schoolgebouwen. De onderzoekers vinden dat positief, maar zijn wel van mening dat de planning voor verbetering vatbaar is. De gemeenten hebben namelijk geen volledig inzicht in de staat van de gebouwen.

Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg hebben wel degelijke informatie over de bouwkundige staat, maar bijvoorbeeld niet over de duurzaamheid van de scholen. Oegstgeest heeft wel heel veel informatie, maar die is weer gebaseerd op een enquête onder schoolbesturen en niet op onafhankelijk onderzoek.

23 november 2021:

- Het krantje online: <https://www.hetkrantje-online.nl/nieuws/actueel/128671/schoolgebouwen-moeten-verbeterd-worden>
- Midvliet: <https://midvliet.nl/actueel/nieuws-uit-de-regio/18824-onderwijshuisvesting-momenteel-op-orde>
- NVRr (door Gerard Lappee geschreven): <https://www.nvrr.nl/rekenkamerrapport/9804/onderwijshuisvesting-op-orde-maar-financiele-risicos-voor-toekomst/>
- NieuwsLeiden: <https://www.nieuwsleiden.nl/voorschoten/schoolgebouwen-gaan-meer-kosten-dan-gemeenten-verwacht-oegstgeest-voorschoten/>

- Unity Nu: <https://www.unity.nu/Artikelen/regio/schoolgebouwen-gaan-meer-kosten-dan-gemeenten-verwacht>:

Regio

Schoolgebouwen gaan meer kosten dan gemeenten verwachten

23 november 2021

REGIO - Het verbouwen en onderhouden van schoolgebouwen in Wassenaar, Oegstgeest en Voorschoten gaat in de toekomst meer kosten dan door de gemeenteraden wordt verwacht, dat meldt de rekenkamercommissie in een onderzoek. Door de stijgende bouwkosten moet volgens het rapport ook rekening gehouden worden met fors hogere bedragen.

'De schoolgebouwen voldoen aan de functionele eisen voor het geven van onderwijs.' stelt het rapport. Verder ze zijn bouwtechnisch in redelijke staat. Maar het klimaat in de scholen, de aanwezigheid van gezonde lucht en ventilatiemogelijkheden, is onder de maat.

De gemeentes moeten dus flink investeringen in de gebouwen. Dat wordt gezien de bouwkosten en de ambities op het gebied van CO₂-reductie en aardgasvrij wonen een dure opgave. Daarom adviseert de rekenkamercommissie de gemeenteraden om in de begroting rekening te houden met hogere kosten en een beeld te krijgen van de duurzaamheid van de gebouwen op lange termijn.

24 november 2021:

- Sleutelstad (na telefonisch contact met redacteur en doorverwijzing naar EIB): <https://sleutelstad.nl/2021/11/24/rekenkamer-waarschuwt-scholen-een-zes-is-niet-voldoende/>:

De Leo Kannerschool in Oegstgeest. (Foto: Wikipedia / Vysotsky)

Rekenkamer: 'Oegstgeest en Voorschoten te optimistisch bij onderwijshuisvesting'

Oegstgeest, 24 november 2021, 15:39 uur door Cor van der Velden

De schoolgebouwen in Oegstgeest en Voorschoten zijn nu nog in orde, maar de gemeenten staan voor een grote opgave als het gaat om het bij de tijd houden van hun schoolgebouwen. Dat schrijft de Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg in een rapport. Scholen moeten klimaatneutraal worden, met een goed binnenklimaat, maar de financiering daarvan wordt een uitdaging.

De Rekenkamer deed onderzoek naar de huidige staat van de scholen en wat er nodig is om ze de komende decennia leefbaar te houden. Er werd speciaal gekeken naar de kosten voor verduurzaming, omdat er wettelijke afspraken zijn over CO₂-reductie in 2030 en het afkoppelen van aardgas in uiterlijk 2050. Ook deed de organisatie onderzoek naar de luchtkwaliteit in de lokalen, vanwege de rol die ventilatie speelt in de bestrijding van het coronavirus.

In Voorschoten viel het de Rekenkamer op dat veel gebouwen relatief nieuw zijn, van na 2000. Toch is de luchtkwaliteit op de nieuwe scholen niet beter dan op de oudere scholen binnen de gemeente. De oudste drie gebouwen zijn van de Nutsbasisschool, de Fortgensschool en de Emmaus. Voor die scholen staat op termijn weliswaar nieuwbouw gepland, maar de plannen daarvoor moeten nog concreet worden gemaakt.

Riolering

De Rekenkamer maakt zich in Voorschoten vooral zorgen over de financiën van de gemeente. “De Rijksoverheid maakt geld over naar alle gemeenten voor bouw en onderhoud van schoolgebouwen”, zo legt het rapport uit. “Elke gemeente mag wel zelf bepalen of dat geld ook daadwerkelijk aan schoolgebouwen wordt uitgegeven of niet.” Omdat de gemeente Voorschoten weinig geld beschikbaar heeft, moeten de schoolgebouwen concurreren met grote thema’s als het sociaal domein en urgente praktische projecten zoals de aanleg van nieuwe riolering.

Zo had Voorschoten voor de nieuwbouw van de Fortgensscool bijvoorbeeld 1,5 miljoen euro begroot, terwijl voor scholen van die omvang doorgaans op 3 miljoen wordt gerekend. De gemeente hoopt dat de bouw door prefab-technieken veel goedkoper kan, maar de Rekenkamer waarschuwt dat dat een veel te optimistische inschatting is. Ook de gemeenteraad heeft er geen vertrouwen in. Op 11 november is dan ook een motie aangenomen om 1,5 miljoen extra beschikbaar te stellen.

Zesjescultuur

In Oegstgeest scoren de scholen slecht op luchtkwaliteit. Van de onderzochte gemeenten is het ook de enige die niet periodiek een technische schouw uit laat voeren op de schoolgebouwen. “Er is alleen een quick scan gedaan in de vorm van een enquête”, schrijft de Rekenkamer. “Pas als er iets gebouwd of gerenoveerd wordt, komen er deskundigen een kijkje nemen.” Volgens de gemeente Oegstgeest is dat genoeg en heeft een technische schouw geen meerwaarde.

Ook merkt het rapport een gebrek aan ambitie bij de Oegstgeester scholen. De schoolbesturen zijn tevreden met een 6 voor gebouwkwaliteit, maar dat is volgens de Rekenkamer een risico. “Wat nu een 6 is, kan over tien of vijftien jaar een onvoldoende zijn geworden.”

26 november 2021:

- Vlietnieuws: <https://vlietnieuws.nl/2021/11/26/zes-miljoen-euro-meer-nodig-voor-schoolbouw/>
- Voorschotense krant: <https://www.voorschotensekrant.nl/nieuws/algemeen/23183/gemeente-voorschoten-vult-het-ene-gat-met-het-andere>

30 november 2021:

- NieuwsLeiden: <https://www.nieuwsleiden.nl/voorschoten/groenlinks-voorschoten-wil-investeren-in-scholenbouw/>

6 december 2021:

- Instituut Voor Vastgoed & Duurzaamheid: <https://www.ivvd.nl/onderwijshuisvesting-op-orde-maar-financiële-risicos/>:

Onderwijshuisvesting op orde, maar financiële risico's

06 december 2021

In opdracht van de Rekenkamercommissie voerde het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) tussen april en oktober onderzoek uit naar de onderwijshuisvesting in vier Zuid-Hollandse gemeenten.

De onderwijshuisvesting in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg is voor nu op orde. Maar de schoolgebouwen moeten in de toekomst aanzienlijk verbeterd worden. En daarbij houden de gemeenten onvoldoende rekening met stijgende bouwkosten. Dit blijkt uit onderzoek in opdracht van de Rekenkamercommissie voor de vier gemeenteraden.

In opdracht van de Rekenkamercommissie voerde het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) tussen april en oktober onderzoek uit naar de onderwijshuisvesting in de vier Zuid-Hollandse gemeenten. Er werd hierbij speciaal gekeken naar de kosten voor verduurzaming, omdat er wettelijke afspraken zijn over CO₂-reductie in 2030 en het afkoppelen van aardgas in uiterlijk 2050. Ook deed het EIB onderzoek naar de luchtkwaliteit in de lokalen, vanwege de rol die ventilatie speelt in de bestrijding van het coronavirus.

Meer inzicht

De resultaten van het onderzoek zijn in november aan de gemeenteraden aangeboden. De Rekenkamer stelt daarin dat de gemeenten en schoolbesturen de afgelopen jaren meer inzicht hebben gekregen in de staat van de gebouwen en de opgave tot 2035. Schoolbesturen kunnen daardoor sneller acties ondernemen.

Ook het algemene beeld van de samenwerking is overwegend positief. Elke gemeente maakt Integrale Huisvestingsplannen en dat werpt zijn vruchten af. De schoolgebouwen voldoen aan de functionele eisen voor het geven van onderwijs en zijn in een redelijke bouwtechnische staat. De gebouwen voldoen daarentegen in de meeste gevallen niet aan het programma van eisen 'Frisse Scholen', zo waarschuwt de Rekenkamer. Ook liggen er nog grote uitdagingen op het gebied van CO₂-reductie.

Stijgende bouwkosten

De Rekenkamer stelt aan de hand van de onderzoeksresultaten dat er een behoorlijke investeringsopgave ligt voor de schoolgebouwen in de vier gemeenten. Niet alleen vanwege vernieuwing van onderwijsvastgoed maar ook vanwege binnenklimaat-problematiek en ambities op het gebied van CO₂-reductie en het aardgasvrij maken van gebouwen. Volgens de Rekenkamer anticiperen de gemeenten hierbij onvoldoende op stijgende bouwkosten en aanvullende kosten voor tijdelijke huisvesting en verhuizing.

De Rekenkamer adviseert de vier gemeenteraden om in de begrotingen voor het onderwijsvastgoed meer rekening te houden met stijgende bouwkosten en het inzicht te vergroten in energielabels en het binnenklimaat van schoolgebouwen. Ook moeten de gemeenten volgens de Rekenkamer de lange termijn-opgave (2030-2050) voor duurzaamheid beter in beeld krijgen en de kennisdeling tussen de schoolbesturen meer ondersteunen.

BENG-normen

De colleges van de vier gemeenten stellen in reactie op het onderzoek dat er in de Integrale Huisvestingsplannen al rekening wordt gehouden met stijgende bouwkosten. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de lange termijn-opgave voor duurzaamheid door de BENG-normen in ogenschouw te nemen.

De colleges stellen dat de bedragen in de programmabegroting zijn gebaseerd op vormen van flexibeler manieren van bouwen. Vervolgonderzoek richt zich op het realiseren van dergelijke bouw in samenwerking met de scholen tegen een scherpe prijs. Er breekt volgens de colleges nu een tijd aan waarin de schoolgebouwen toekomstbestendig worden gemaakt conform het integraal huisvestingsplan. Hierin worden de adviezen van de Rekenkamer meegenomen.

Het onderzoek naar de onderwijshuisvesting in de gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg is het eerste van meerdere onderzoeken naar de kapitaalgoederen in de gemeenten en onderdeel van het Onderzoeksplan 2021-2022. Hiermee onderzoekt de Rekenkamercommissie of en hoe de gemeenten bepaalde doelen bereiken en adviseert hierover de gemeenteraden.

9 december 2021:

- Wassenaarders.nl:
<https://www.wassenaarders.nl/2021120914115/nieuws/onderwijshuisvesting-op-orde-maar-financiele-risico-s>